

KÖSZEG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, közgazdasági, ipar-kereskedelmi és nevelészeteti hetilap.

TÖBB EGYLET KÖZLÖNYE.

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

Megjelenik minden vasárnapon.

Szerkesztőség:

a táblaház iskola-utczai részében.
Kéziratok, levelek s egyéb a lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők.

Kiadói iroda: városkör 81. sz. a nyomdában.

Előfizetési pénzek és reklamációk a kiadóhivatalhoz (Feigl Gyula) intézendők.

Hirdetések jutányos áron vétel.

A nemzeti nyelv.

Azt mondják, a művelt ember ahány nyelvet beszél, annyi embert ér. Ezen állítás alaposságát tapasztalhatta bárki, aki külföldön utazott, ha más-kép nem, a leganyagiasabb értelemben, amennyiben nyelvismeretével az éppen nem csekély borra-valóra számító cicerone-ra nem volt szüksége.

Több nyelvet beszélni tehát nemcsak practicus dolog, de dicséretre méltó tulajdonság is, de csak akkor, ha ez ép úgy, sok más dolog, a maga illő helyén gyakoroltatik és senkinek nemzeti, hazafias érzelmeit nem sérti.

Mert ha igaz a fenti állítás, úgy ezerszer igazabb az, hogy: „Nyelvében él a nemzet” — és egy nemzet kötelékébe tartozó embernek sincs joga addig, míg a hont adó nép légkörében él, míg azon föld termette kenyerét eszi, míg azon állam törvényei által nyújtott oltalmat élvezi, megtagadni ezen nemzet nyelvének jogát, mely abban áll, hogy azt visszahangoztassa fővárosának minden temploma, palotája és minden csarnoka, hogy azt zengje vissza erdő, mező, bérc, ez hangozzék végig a puszták rónáin és a tenger morgásában fuljon el.

Hogy ez így legyen, azt megkövetelték a műveltségünk példányképeül felállított nyugoti nemzetek, elárulván ezzel valódi műveltségüket, melynek alapját nagyrésztben az udvariasság képezi; megköveteli Poroszország, hogy aki ott letelepszik, siessen udvarias lenni és elsajátítani a nemzet nyelvét, mert különben gyertyagyújtás nélkül is megmutatja az ország utját merre van; meg-

követeli Franciaország, hogy akit kötelékébe felvesz siessen a nemzeti nyelvet elsajátítani és uton-utfélen használni, mert a legudvariasabb nemzet oly udvariatlanul bánik el, mint a hetyke juhász a kondással a libadöglő csárdában

Vagy vessünk egy pillantást a parányi Románia vagy Serbiába, kísérelje ott meg bárki a nemzet nyelvét csak hangos idegen nyelven való beszélgetéssel. Kellőleg nem respectálni, úgy elbánnak vele, hogy örökre eltagadja keleti utazását.

Csak mi magyarok vagyunk egyedül azok, akik nemzeti nyelvünk ignorálásáért ugyszólván csak a legvégső esetben jajdulunk fel, csak mi magyarok nem kívánjuk meg azt az udvariasságot, hogy akik nyelvünket folyékonyan beszélnek, azok összejöve eleik alkalmával németül ne társalogjanak, mi magyarok nézzük el, hogy vannak községi tanítók, akik tanítványaikat még magyar köszöntésre sem tanították meg, szóval, mi magyarok nagyon türelmesek vagyunk.

Pedig ez a türelem ez irányban nagyon felesleges, mert aki azt hiszi, hogy magyar állampolgár léteire ha az ország határain belül idegen nyelven, s németül beszél, hogy akkor ő valami — mondjuk — tetszetős, vagy elegáns dolgot művel, az nagyon csalódik, és csak azt árulja el, hogy nem volt igaz magyar állampolgár még az öregapja sem.

Mert mit látunk, az ország határain belül Ő felsége urunk és királyunk minden magyar alattvalót nemzeti nyelvünkön szólít meg. József fő-

herceg öfensége magyarságát ismerik az összes hazán, aristocratiánk túlnyomó része Budapesten szórakozik, s magyarul társalog, az előkelőségek mind, magyarságukkal tüntetnek, csak egy osztály van, amely nem szereti a magyar nyelvet s a külföld nagy gyönyörűségére németizál, s ezzel, mint láthatja, nem művel elegáns dolgot, hanem egyszerűen sérti a nemzeti közérzületet, mit pedig túrnunk egyáltalán nem lehet, nem szabad.

Felállítjuk tehát mint a magyar közművelődésnek köz-, de hű katonai őreinket, szigorú utatitással, hogy aki nemzeti nyelvünknek ezer éves multjával felszentelt sánczához magyar honpolgár léteire idegen mezben öltözve sértőleg közeleg, az leleplezve, a megye közönségének bemutatassék. Legyen az bárki és foglalkozásra nézve bármi.

Mindenesetre lesznek olyanok, kik jelen czikk elolvasásakor azt fogják mondani, hogy ez souvinismus, de ez nem vagyunk, mert a minden nemzeti nyelvet saját hazájában megillető tisztelettel úgy vagyunk, hogy Bécsben nem mennénk magyar színházba, Prágában németbe és Bukarestben olaszba mert ezt az illető nemzet nyelvének decoruma követeli meg.

A magyar közművelődés nevében tehát utoljára kérjük azokat, kiket talán a kényelmesség vagy megszokás csábított idegen nyelv használatára, hogy e város és megye területét a magyar nyelv használatával megtisztelni sziveskedjenek, akik t. i. eddig nem tették. Ez irányban való felszólalásra annyiszor, ahányszor szükségét látjuk, készek vagyunk.

S. és F.

TÁRCZA.

A kőszegi árvaház régen és most.

(Folytatás.)

Ilyesmíhez szokva nem lévén, térdre estem a vöröshajú instruktor előtt s rimánkodva karoltam át rongyos térdeit, és mikor mindez nem használt, az emelet ablakáról akartam leugorni. Pedig az instruktor egy puha kőszegi német legény volt; de ő is átvén a tűzpróban, hódolt a bevett szokásnak és nevette azokat, kik ilyenmin megbotránkoztak.

Az árváknak, eszerint okvetlenül jó diákokká kelle lenniök; mert, ha plenus venter, non studet libenter, a kicsigázott nyomor és az említett fristó szerek hozzájárulása mellett a tanuláshoz valóságos mániává kelle fejlődnie. Ezt „biffliázásnak” nevezték.

Növelte az önkény e szigorát azon tudat is, hogy mint már említettem, az instruktori forumtól follebbezni az Úr Istenen kívül, máshoz nem lehetett. Ez esetben az igazgató vagy egyszerűen arcul legyintette a földöt, vagy meg sem hallgatta és visszatértekor kettős adagban várakozott reá a büntetés.

Már mint gyermek legnagyobb igazságtalanságnak találtam a következő eljárást is: A házszabályok szerint a városba kimenni az igazgató engedélye nélkül, nem volt szabad. Az igazgatót napközben, hon találni a ritkaságok közé tartozott. Ha tehát az instruktor, vagy más pályatársának kezei közé véletlenül pénz vetődött, egyiket másikat a kisebbek közül kiküldötték bevásárlás végett. Jaj volt ennek, ha nem ment, — kikapott tüstént; ha ment és utközben az igazgatóval találkozott — pedig vele, mint Orbán bujdosó lelkével, lépten nyo-

mon lehetett találkozni — kikapott azután; az instruktornak pedig egy haja szála sem görbült meg.

Más ember a napnak fáradalmi után pihenésre hajtja fejét, nálunk ekkor kezdődött a nappali drámának második felvonása.

A hálóteremben más instruktor parancsolt, ki szintén büven el volt látva büntető szerekkel. Aki reggel a csepenyű első hangjára ott nem hagyta fekhelyét, vagy azt illőleg rendbe nem hozta, egyenruháját meg nem takarította stb. az este kikapta járandóságát. A verősen kívül itt nagyban szerepelt a térdeltetés.

A hálószobákban kályha nem volt, ellenben az ablakok az év minden szakába kora reggeltől, késő estig nyitva állottak; télen a kiálthatatlan hideg, nyáron a tengeri fűróg majd megölte a kisebbeket úgy, mint a nagyobbakat. Daczára ennek, épen nem volt szokatlan a legkisebb mulasztásért hallani: „Térdel az ágyéd előtt, reggelig, éjfélig stb.

Ha rábizonyult, hogy a nyomorultat elnyomta az álom, a büntetést ismételni kellett. Fagyos kéz, láb, orr, fül a rendes dolgok közé tartozott.

Aki árulkodott, az neki kedvezményben részesült, mint kegyencz. Ilyen ritkán találkozott és legfeljebb a félelem sajtolt ki némi vallomást. A közös nyomorösszeforrasztja a sziveket, különösen az ifju években.

II.

Legjobban meggyült baja annak, ki kerekét oldott vagyis megszökött.

Az ilyenek előre sajnálkozott mindonki, mert helyesült rajtuk a keleti közmondás: Kik a d é r t ő l f é l n e k, h ó e s i k a z o k r a.

Mi természetesebb ugyan, mint, hogy az ily hivatlan vendéget a szülői, vagy rokonok házában sem látták legszívesebben, hanem az urfít, lehető leghamarább visszazsárolták.

Az ily megtért bűnösét először az igazgató vette atyai keze alá, azután pedig az instruktor körmei közé került; mert hogy az intézet becsületes hírnevén ejtett csorbát a bot volt hivatva kiköszörölni, azt gondolni lehet.

Nem volt eszt reá, hogy valaki másodsor megszökött volna.

A közlekedést a külvilággal föntartotta a két férfieseléd, kiknek jó hajlamát, barátságát megzerezni többen életfeladatul tekintették.

E szolgák egyike egész éven át majd mindig fej-szenyeleket faragott és ezt a munkát, a folytonos gyakorlat által oly tökélyre vitte, hogy a megrendeléseknek (amit a diákok éjjel el nem loptak volna) eleget tenni képtelen volt. E fej-szenyelek az elmaradhatlan lapdázásnál kitűnő szolgálatot tettek; és mint olmos botok is fontos szerepet vittek.

Az intézet orvosa homeopatha volt, és így a gyógykezelés hasonzenvi.

Ennek több oka lehetett:

1.) Kötséggkiméles az orvosszerekben.

2.) A tudomány ez újabb vívmánya előtt tér nyitott a szerek hatását kipróbálni, in anima vili.

3.) Az ambulans betegek külön konyháról étkeztek, melynek hideg tűzhelyén nemcsak a savanyu, de az édes eledel is, vajmi gyakran hiányoztak.

Isten és Hahnemann Samu után legtöbbit segített az áldott fiatal természet; melyen a nyavalan kifogni nem könnyen tudott. A betegszoba legtöbbitre üres volt és a hetven éves anyóka (mujdor), ki itt apólul alkalmazva volt, nemes hivatásához híven hordhatta kötevénye alatt a konty alá való t.

Hátra van, hogy a tápláléktól is szóljunk egyet mást.

Hirdetmény.

Van szerencsénk szíves tudomásul hozni, hogy mi f. é. július hó 1-től kezdve **Ó-Hodásztól a Rohonczy állomásig** lévő keskenyvágányú erdei vasútunkon az üzemet megnyitjuk és mindennemű **köveknek és kavicsnak** szállítását saját görkocsijainkkal nagyon kedvezményes szállítási díj mellett elvállaljuk. Kötések nagyobb évi szállításokra előnyben részesülnek.

Szíves ajánlatokat átvesznek a vasúttulajdonosok:

Junker és Gaertner,
Budapest, IV. Váci-utca 21.

Faszállító-vállalkozóknak.

Évenkénti 5000 erdei öl tűzifának, valamint egyéb kőanyagoknak szállíttatása egy tisztességes és óvadékképes vállalkozónak 4 évre átadatik. A szállítás saját görkocsijainkkal a Rohonczy vasút-állomás melletti 12 kilométer hosszú erdei vasúton eszközöltetik és az üzem f. é. július hó 1-én megkezdhető. Ajánlatok átadandók a vasúttulajdonosoknak:

Junker és Gaertner,
Budapest, IV. Váci-utca 21.

ASSICURAZIONI GENERALI 1891. ÉVI MÉRLEGE.

Nyereség és veszteség számla az A mérleghez (1891).

BEVÉTEL			KIADÁS		
A tétel neve	Új		A tétel neve	Új	
	frt	kr		frt	kr
1. Díjtartalék a múlt évről:	2978000	00	1. Díjtartalék 1891. december 31-én meg folyó biztosításokra:	2850000	00
a) életbiztosítás	1700000	00	a) életbiztosítás	1800000	00
b) szállítványbiztosítás	700000	00	b) szállítványbiztosítás	700000	00
c) jégbiztosítás	578000	00	c) jégbiztosítás	350000	00
2. Tartalék oly károka, melyek 1891. decz. 31-én meg folyóban voltak:	2000000	00	2. Károk:	2000000	00
a) életbiztosítás	1000000	00	a) életbiztosítást kifizelt károk	1800000	00
b) szállítványbiztosítás	500000	00	b) szállítványbiztosítást kifizelt károk	400000	00
c) jégbiztosítás	500000	00	c) jégbiztosítást kifizelt károk	800000	00
3. Díjak a múlt évben levonással:	1000000	00	3. Díjtartalék 1891. december 31-én meg folyó biztosításokra:	1000000	00
a) életbiztosítás	500000	00	a) életbiztosítás	500000	00
b) szállítványbiztosítás	400000	00	b) szállítványbiztosítás	400000	00
c) jégbiztosítás	100000	00	c) jégbiztosítás	100000	00
4. Kötvénydíjak:	200000	00	4. Juttatások:	200000	00
a) életbiztosítás	100000	00	a) életbiztosítás	100000	00
b) szállítványbiztosítás	100000	00	b) szállítványbiztosítás	100000	00
c) jégbiztosítás	100000	00	c) jégbiztosítás	100000	00
5. Általános költségek:	100000	00	5. Általános költségek:	100000	00
a) életbiztosítás	50000	00	a) életbiztosítás	50000	00
b) szállítványbiztosítás	40000	00	b) szállítványbiztosítás	40000	00
c) jégbiztosítás	10000	00	c) jégbiztosítás	10000	00
6. Adók és illetékek:	100000	00	6. Adók és illetékek:	100000	00
a) életbiztosítás	50000	00	a) életbiztosítás	50000	00
b) szállítványbiztosítás	40000	00	b) szállítványbiztosítás	40000	00
c) jégbiztosítás	10000	00	c) jégbiztosítás	10000	00
7. Az előző év pótlás kamatai	200000	00	7. Az előző év pótlás kamatai	200000	00
8. Kéts kévtelések leírása	100000	00	8. Kéts kévtelések leírása	100000	00
Összesen:	11500000	00	Összesen:	11500000	00

Horgony-Pain-Expeller.
Ezen rég jónak bizonyult bedörzslést csúsz, köszvény, tagszagantás stb. ellen legjobban ajánljuk a t. ez. köszvényeségyre. Egy üveg ára 40 és 70 kr. és a legtöbb gyógyszerüzletben kapható.
Csak Horgonnyal valódi!

Keil Alajos-féle Padlózat-főnyomás, (Glasur) Viaszk-kenőcs, Unger Józsefnél, Kőszegen.
legkínáltabb mázoló-ézer puha padló számára. 1 nagy palack ára 1.35 kr. 1 kis palack 68 kr.
legjobb és legegyszerűbb beeresztő-szerkemény padló számára, 1 köszvényeségyre 60 kr. Mindenkor kapható:

Assicurazioni Generali 1891. ÉVI MÉRLEGE. (Tovább)

VAGYON			TEHER		
A tétel neve	A		A tétel neve	A	
	frt	kr		frt	kr
1. Alapítási költségek	100000	00	1. Alapítási költségek	100000	00
2. Tartalék a múlt évről	200000	00	2. Tartalék a múlt évről	200000	00
3. Díjtartalék	1000000	00	3. Díjtartalék	1000000	00
4. Kötvénydíjak	200000	00	4. Kötvénydíjak	200000	00
5. Általános költségek	100000	00	5. Általános költségek	100000	00
6. Adók és illetékek	100000	00	6. Adók és illetékek	100000	00
7. Az előző év pótlás kamatai	200000	00	7. Az előző év pótlás kamatai	200000	00
8. Kéts kévtelések leírása	100000	00	8. Kéts kévtelések leírása	100000	00
Összesen:	3000000	00	Összesen:	3000000	00